

Vint anys després de la caiguda del president Nixon

Watergate, preguntes sense resposta

Fa vint anys que començà l'afer Watergate. Dos periodistes del *Washington Post* van acabar fent fora de la Casa Blanca el president dels Estats Units.

A les dues del matí del 17 de juny de 1972, Frank Wills, un guarda de seguretat dels edificis Watergate, que cobrava quatre dòlars l'hora, va cridar la policia. Fent la ronda havia descobert que passava alguna cosa estranya en la sisena planta de l'edifici d'oficines. Allà hi havia les oficines del Comitè Nacional Demòcrata, el màxim òrgan directiu del partit rival de Nixon, que aquell any havia de competir electoralment. A les 2'30 la policia arrestava cinc homes que s'amagaven en l'oficina de Larry O'Brien, una de les més grans de la planta, situada a la dreta dels ascensors. Començava una història que va crear una epopeia mítica per al periodisme i que va posar fi, a la vegada, a la presidència de Richard Nixon.

La resta de la història és ben coneguda, sobretot a través dels llibres i les pel·lícules. *Tots els homes del president*, escrit per Bob Woodward i Carl Bernstein, es va convertir ràpidament en la Bíblia d'una generació de periodistes i polítics. El cas era exemplar: dos redactors anònims havien aconseguit traure fora de la seua residència el president dels Estats Units, per primera vegada en la història.

ELS INTERROGANTS QUE ENCARA QUEDEN

Però, vint anys després del Watergate, encara hi ha un munt d'interrogants per a contestar. Per descomptat, la primera és qui era Gola Profunda, el misteriós informador dins l'administració que confirmava les pistes dels dos redactors del *Post*. Però no és aquesta la més important. La més important encara és per què Richard Nixon es deixà embolicar en un afer tan fosc, quan la seua reelecció no perillava en absolut i tothom estava convençut que al novembre d'aquell any tor-

naria a guanyar les eleccions, tal i com va passar.

La resposta a aquest gran interrogant sembla venir de molt abans. Perquè probablement el Watergate no va començar el juny del 72 sinó el març del 69, pocs mesos després que Nixon arribara a la Casa Blanca.

Hi ha pistes que permeten suposar que Nixon, en aquella època, va posar en marxa una xarxa privada d'espies al seu servei exclusiu i sense control per part de les agències del govern. Quan, durant el judici, a Leonard Garment, un dels consellers jurídics del president, li van preguntar per què, la seua resposta va alçar una gran polseguera: "¡Nixon, Nixon, Nixon! Odia els seus enemics tant com aquests l'odien a ell". El mateix Garment ja va fer notar, però, quin havia estat el principal defecte de Nixon al posar en marxa aquella trama: "La va confiar a *amateurs* i fanàtics polítics que ho van fer tot malament". Ara, anys després, Garment és un advocat a Washington i ha anat més lluny encara, ha declarat que "hi ha una línia recta que porta de l'incident de Chappaquiddick (el famós accident d'Edward Kennedy en què va morir la seua secretària), el 1969, al Watergate". Durant tots els anys de la presidència Nixon una mà oculta va anar treballant a favor del president i contra els seus adversaris. Fins que va cometre el seu error més gran.

Encara avui dia els veterans de Watergate es pregunten per què van ser assaltats els quaters generals demòcrates i qui ordenà aquell assalt.

N'hi ha, com a mínim, quatre respostes a aquesta pregunta. Un dels assaltants, James McCord, va explicar, anys després, que buscaven punxar el telèfon de Spencer Oliver, un dels directors de la campanya demòcrata. Però aquesta explicació sembla rara. En primer lloc perquè es pot punxar el telèfon de maneres

més fàcils que assaltant una oficina a la nit. I en segon lloc perquè la campanya electoral no es portava des d'aquelles oficines sinó des d'unes altres dedicades exclusivament a aquesta feina.

La segona teoria té a veure amb Lawrence O'Brien, aleshores secretari del Comitè i assessor de l'industrial Howard Hughes. Quan els delinqüents van ser enxampats per la policia, intentaven reparar un micròfon secret que hi havia en la seua taula. Segons sembla amb aquell micròfon s'intentaven dues coses. D'una banda, saber quants diners donava Hughes al partit per tal de pressionar O'Brien si aquesta xifra superava la permesa. I de l'altra, saber si els demòcrates coneixien que Hughes també pagava els republicans. Una tercera raó per a espiar-lo podria ser que Nixon estiguera preocupat per les relacions "fosques" entre Hughes i el seu germà, Donald Nixon.

Hi ha una tercera teoria: en realitat, Nixon volia descobrir què sabien els demòcrates dels seus tractes amb ITT. Segons que sembla ITT i Nixon van pactar que, a canvi que aquesta empresa s'encarregara de la convenció republicana del 72, el govern l'afavoriria amb alguns decrets. Nixon i Mitchell, la seua mà dreta, haurien pactat aquest tracte amb ITT durant una trobada a Maine, que havia estat arranjada pel republicà Severin Beliveau. Nixon, però, no es fiava de Beliveau i temia que explicara alguna cosa al seu amic, el destacat demòcrata, Spencer Oliver.

La quarta explicació ha estat avançada recentment en el llibre *Silent Coup*, de Len Colodny i Robert Gettlin. Segons aquesta versió, des del telèfon d'Oliver (però no necessàriament Oliver), es mantenien contactes eròtics amb una casa de cites de Washington. L'objectiu de les punxades seria posar fora de circulació eminents membres del Partit Demòcrata mitjançant l'amenaça de desvetllar el contingut de les converses.

Poden haver diverses respostes, per tant, al perquè de l'assalt al Comitè Nacional Demòcrata. Però el descobriment de l'assalt porta directament a una nova pregunta sense resposta. ¿I per què Nixon no va castigar públicament els seus ajudants, es va desentendre de l'afer i va demanar perdó? Això hauria estat suficient per a mantenir la presidència. ¿Per què va lligar la seua sort a la d'aquells inútils descoberts mentre feien una trampa de poca importància? ¿Per què va negar que la Casa Blanca estiguera encobrint aquell acte delictiu?

¿Qui era Gola Profunda?

Der al gran públic aquest és, probablement, el més gran interrogant no desvetllat del Watergate. ¿Qui era Gola Profunda, l'home que treballava en un alt càrrec de l'administració i confirmava una a una les informacions dels periodistes del *Post*?

La cadena de televisió CBS ha presentat ara una gran investigació a la recerca del personatge més misteriós de la recent història americana. Bernstein i Woodward, lògicament, no han volgut en cap moment desvetllar la seua identitat. De manera que els periodistes de la CBS han actuat per eliminació, a partir de les dades que els mateixos reporters del *Post* van explicar en el llibre *Tots els homes del president*.

Els tres primers sospitosos van ser eliminats ràpidament perquè eren fora dels Estats Units almenys un dels dies en què els periodistes i Gola Profunda es veieren per a intercanviar opinions. Aquests tres sospitosos eren Alexander Haig (cap de personal de la Casa Blanca), Henry Kissinger (conseller de Seguretat Nacional) i Melvin Laird (secretari de Defensa).

El quart sospitós, l'havia anunciat Nixon mateix. Es tracta de Mark Felt, vice-director del FBI. Però n'hi ha una dada que no encaixa: Felt no fuma i Gola Profunda fumava d'una manera desafortunada. Felt va deixar de fumar el 1943, molts anys abans del Watergate.

La CBS ha optat finalment per un cinquè sospitós: Patrick Grey, en aquell temps ajudant del fiscal general. Segons la cadena de televisió Grey havia començat a treballar a la Casa Blanca com un incondicional de Nixon però aviat es va sentir desenganyat per les actuacions del president.

El segon gran interrogant sobre Gola Profunda (que va lligat al primer) és com un alt càrrec del govern va poder entrevistar-se amb els dos periodistes que seguien una investigació com aquella tantes vegades sense ser descobert. En el cas de Grey n'hi ha una hipòtesi. Grey vivia en un apartament amb pàrquing subterrani, situat només a quatre cantonades de l'apartament de Woodward. Ell anava a córrer cada dia, i això li permetia deixar senyals a Woodward sense despertar sospites, perquè no s'havia de traslladar fora del seu barri.

Gray té ara 76 anys i viu a Connecticut, en una casa amb telèfon que no figura en la guia telefònica, i no ha parlat mai sobre el Watergate. Aquests dies el seu advocat ha negat que fos Gola Profunda però ell no ha fet cap comentari.

V. P.

La resposta, segons el senador republicà William Cohen, no pot ser cap altra que Nixon no va entendre què es jugava amb aquell afer. Cohen ha declarat ara que Nixon va veure l'afer sempre en termes polítics i no en termes morals o jurídics. I que això el va encegar. D'una altra banda, però, ha afegit que Nixon "sempre va veure enemics en qualsevol racó", i va deixar entendre que el president es va deixar entrapar perquè era un paranoic.

David Dorsen, un dels membres del Comitè Watergate, hi discrepa. Dorsen creu que no va ser la paranoia, sinó l'ego, allò que portà la perdició a Nixon: "Nixon sempre ha estat preocupat per la manera com passaria a la història i reconèixer els seus errors no li era fàcil perquè no el deixava en bon lloc amb vista al futur.

Però, i entrem a un nou enigma, fins i tot si Nixon no haguera volgut reconèixer el seu error, s'hauria escapat i hauria pogut destruir a temps les cintes amb les gravacions comprometedores que guardava a la Casa Blanca. ¿Per què no ho feu? Tothom admet que si una sola d'aquelles cintes (la que passà a la història com *smoking gun*) no haguera existit, ningú hauria pogut fer dimitir Nixon. ¿I doncs?

El dia després que l'ajudant de Nixon, Alexander Butterfield, revelara al Senat l'existència d'aquestes cintes, Nixon es va reunir amb els seus ajudants per a discutir què fer amb aquell problema. Els seus ajudants li van dir que ja era massa tard per a destruir-les i li van recriminar que no haguera seguit els seus consells de mesos abans, quan li demanaven que les cremara. Destruir-les ara seria obstrucció a la justícia i posaria definitivament Nixon en un carreró sense eixida.

Segons que sembla, Nixon creia que aquelles cintes podrien servir-li en un moment o altre per a defensar-se i per això no les va destruir quan calia. Però ningú entén quins arguments tenia Nixon per a pensar això. De manera que només hi ha una altra explicació possible: Nixon volia guardar les cintes per a fer-ne un llibre i explicar la seua part de la història, o potser simplement guanyar molts diners. És clar que això no explica el darrer i més gran interrogant de tots: per què falten divuit minuts i mig en una de les cintes. ¿Què s'hi explicava i qui la va esborrar?

Vint anys després, Watergate encara amaga interrogants.

Vicent Partal

Nixon ha tornat a l'escena política darrerament.

ARKIU

¿Què ha estat dels protagonistes?

Richard Nixon. Va dimitir el 9 d'agost del 1974 i va ser perdonat pel seu successor Gerald Ford. Ara té 79 anys i viu a Saddle River (Nova Jersey) amb la seua dona Pat. Nixon ha tornat recentment a la vida política activa i prodiga les aparicions públiques. Ha escrit nou llibres, incloent-hi la seua biografia.

Bob Woodward. Dels dos periodistes que van investigar el cas, Woodward és el que ha seguit una trajectòria més brillant. Ara té 49 anys i treballa en un alt càrrec de responsabilitat al *Washington Post* mateix. Continua atacant Nixon i es dedica a fer treballs especials d'investigació, dels quals freqüentment fa llibres sempre interessants. L'últim ha estat *Els Comandants*, sobre el Pentàgon durant la guerra del Golf i la invasió de Panamà.

Carl Bernstein. L'altre periodista del *Post*. Bernstein es va separar de la dona (d'això, en feren una pel·lícula) i té dos fills. Viu a Nova York, on treballa per a l'ABC i la revista *Time*. Ha estat molt criticat aquests anys pel seu afany de protagonisme.

Alexander Butterfield. L'home que va revelar al Senat l'existència de les cintes. Ara té 66 anys i viu a San Diego, on dirigeix una assessoria.

John Dean III. L'ajudant de Nixon que va contar-ho tot al Senat i que va involucrar definitivament el president. Ara té 53

anys i viu amb la seua dona, Maureen, a Beverly Hills. Va escriure un llibre que es va convertir en un *best-seller*. Ara dirigeix un banc.

John Ehrlichman. El conseller de política interior de Nixon. Va passar 18 mesos en presó i després s'ha convertit en un novel·lista d'èxit. Ara té 67 anys i dirigeix una empresa de consultes ecològiques.

E. Howard Hunt. El veterà de la CIA que va dirigir l'assalt. Viu ara a Miami on continua col·leccionat armes i acaba d'escriure el seu llibre que fa el 74: *Body Count*. Va estar a presó 33 mesos.

G. Gordon Liddy. 61 anys. L'home que va passar més temps a la presó (52 mesos). Tot el que no va parlar aleshores ho parla ara com a conductor d'un programa de ràdio a Washington. És pare de cinc fills i té cinc néts. Porta un cotxe Volvo amb placa de matrícula H20GATE.

John Sirica. El jutge que portà 12 dels implicats en el Watergate a presó i ordenà a Nixon passar les cintes. Ara té 88 anys i viu tranquil a Washington (on ha viscut sempre) amb la seua dona Lucille. Es va retirar el 1984.

Rose Mary Woods. La secretària de Nixon. Diuen que va ser qui va esborrar les cintes que falten. Té 74 anys, continua treballant per al govern i viu, com sempre, als edificis Watergate. **V. P.**